WOJEWODA DOLNOŚLĄSKI

Wrocław, dnia 5 września 2017 r.

ZP-KNPS.431.2.**51**.2017.MS1

Pani
Alina Szewczuk
Dyrektor
Domu Dziecka
im. Jana Wyżykowskiego
w Wilkowie-Osiedlu

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

W dniu 11 sierpnia 2017 roku do Wojewody Dolnośląskiego wpłynęło pismo z Kuratorium Oświaty we Wrocławiu w sprawie zgłoszonych nieprawidłowości (przez opiekuna letniego wypoczynku w Jastrzębiej Górze) w funkcjonowaniu Domu Dziecka im. J. Wyżykowskiego w Wilkowie-Osiedlu, w dalszej części wystąpienia zwanym „Placówką". Z analizy treści pisma wynika, że dotyczą one przede wszystkim nieprzestrzegania przez personel Placówki Praw Dziecka, w szczególności prawa do ochrony przed poniżającym traktowaniem i karaniem, w tym naruszania nietykalności cielesnej.

W związku z powyższym, w dniach 1 i 4 września 2017 roku została przeprowadzona kontrola w trybie uproszczonym w Domu Dziecka w Wilkowie im. J. Wyżykowskiego, na podstawie Zarządzenia Wojewody Dolnośląskiego Nr 285 z dnia 22 sierpnia 2017 r. oraz upoważnień Nr ZP-KNPS.0030.521.2017.MS1, ZP-KNPS.0030.522.2017.MS1 i ZP-KNPS.0030.525.2017.MS1 wydanych z upoważnienia Wojewody Dolnośląskiego przez Zastępcę Dyrektora Wydziału Zdrowia i Polityki Społecznej Dolnośląskiego Urzędu Wojewódzkiego we Wrocławiu dnia 25 sierpnia 2017 r.

Kontrolę przeprowadził zespół kontrolerów: Magda Saska – inspektor wojewódzki – przewodnicząca kontroli, Edyta Kubicka – starszy inspektor wojewódzki – kontroler, Olga Wojnarowicz – inspektor wojewódzki – kontroler. Kontrolę wpisano do Książki Kontroli pod numerem 26. Celem przeprowadzonego postępowania kontrolnego była ocena funkcjonowania jednostki w zakresie wniesionych zastrzeżeń, tj. przede wszystkim

przestrzegania Praw Dziecka, w szczególności ochrony przed poniżającym traktowaniem i karaniem, sprawowanej opieki oraz kwalifikacji pracowników.

W celu zgromadzenia informacji dających obraz funkcjonowania jednostki w zakresach kontrolowanych obszarów przeprowadzono rozmowy z obecnymi podczas kontroli pracownikami (dyrektorem, pedagogiem, wychowawcami i pracownikiem socjalnym) oraz wychowankami Placówki. W trakcie kontroli sporządzono także notatki z rozmów z pracownikami i z dziećmi, przyjęto protokoły ustnych wyjaśnień, a także pobrano pisemne oświadczenia Dyrektora. Zapoznano się z dokumentacją dotyczącą kwalifikacji wychowawców, grafikami dyżurów wychowawczych w okresie od 1 czerwca do 31 sierpnia 2017 roku, listą szkoleń organizowanych dla pracowników w celu ich doskonalenia oraz wykazem procedur obowiązujących w Placówce w sytuacjach kryzysowych. Ponadto, podczas kontroli dokonano wizji lokalnej jednostki, zapoznano się z jej organizacją i sposobem funkcjonowania. W okresie objętym kontrolą funkcję Dyrektora Domu Dziecka pełniła Pani Alina Szewczuk odpowiedzialna za realizację zadań w ocenianych obszarach. W zakresie działalności Placówki podlegającej kontroli wydaje się ocenę negatywną, a jej uzasadnieniem jest ustalony stan faktyczny i prawny.

Ilekroć w niniejszym wystąpieniu pokontrolnym jest mowa o „ustawie" lub „rozporządzeniu" należy przez to rozumieć ustawę z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej lub rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 grudnia 2011 r. w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej (Dz. U. 2011, Nr 292, poz. 1720).

Na potrzeby prowadzonego postępowania przeanalizowano treść Regulaminu Organizacyjnego Domu Dziecka, który przyjęto uchwałą nr 258/2014 Zarządu Powiatu Złotoryjskiego z dnia 8 maja 2014 r. W § 24 pkt 3 oraz pkt 5 dokument zawierał zapisy niezgodne z obowiązującymi przepisami ustawowymi, dotyczące karania wychowanków poprzez, cyt.: „wstrzymanie kieszonkowego (...)" oraz „(...) ograniczenie wyjazdów do domu". Rozporządzenie w § 18 ust. 1 pkt 8 wskazuje, że wychowankom zapewnia się comiesięcznie kwotę pieniężną do własnego dysponowania, nie niższą niż 1 % kwoty odpowiadającej kwocie, o której mowa w art. 80 ust. 1 pkt 2 ustawy. W zapisie tym nie wskazano żadnych wyjątków w zakresie tych wypłat. Natomiast zgodnie z art. 4 pkt 3 ustawy każde dziecko ma prawo do utrzymywania osobistych kontaktów z rodzicami, z wyjątkiem przypadków, w których sąd zakazał takich kontaktów. Wobec powyższego

karanie podopiecznych ograniczeniem wyjazdów do domu lub wstrzymaniem kieszonkowego narusza podstawowe prawa oraz podmiotowość dziecka.

(Dowód, akta kontroli str. 11-27)

Dom Dziecka im. J. Wyżykowskiego to placówka opiekuńczo-wychowawcza typu socjalizacyjnego, w której może być umieszczonych zgodnie z Regulaminem Organizacyjnym 30 podopiecznych. Mieści się w budynku wolnostojącym, dwukondygnacyjnym (przyziemie i wysoki parter). W trakcie trwania roku szkolnego wychowankowie podzieleni są na trzy grupy, natomiast w czasie wakacji, ze względu na małą liczbę dzieci funkcjonują zwykle dwie grupy. Trzyosobowe pokoje wychowanków były odświeżone, w dobrym stanie, w pełni umeblowane. Każda grupa miała własny aneks kuchenny oraz pokój dzienny. Do wspólnej dyspozycji był obszerny hall i duży ogród.

(Dowód, akta kontroli str. 28-29)

Art. 95 ust. 2 ustawy wskazuje, że umieszczanie dzieci poniżej 10 roku życia możliwe jest tylko w wyjątkowych przypadkach, nie może zatem stać się regułą. Natomiast na dzień kontroli w ewidencji wpisanych było 29 wychowanków, w tym 14 dzieci poniżej 10 roku życia. Zgodnie z oświadczeniem Dyrektora, 5 podopiecznych (dwa rodzeństwa w wieku od 1 do 5 roku życia) zostały przyjęte do Domu Dziecka w trybie interwencyjnym (rodzeństwo B. w dniu 13 lipca 2017 r. oraz rodzeństwo D. w dniu 20 lipca 2017 r.), a ich sytuacja prawna nie została jeszcze uregulowana. Jednakże pozostałe 9 dzieci w wieku od 1 do 9 roku życia przebywające w Placówce od ponad dwóch lat, winny znaleźć miejsce w rodzinnej pieczy zastępczej. *(Dowód, akta kontroli str. 32-35)*

W związku ze skargą, na potrzeby przeprowadzonej kontroli przeanalizowano dokładnie kwalifikacje kadry, w szczególności wychowawcy, którego dotyczyły opisane w piśmie zarzuty. W Domu Dziecka zatrudnionych jest w sumie 14 pracowników: 13 wychowawców, pedagog oraz pracownik socjalny. Bezpośredni nadzór nad nimi pełni Dyrektor – Pani Alina Szewczuk. Wszyscy pracownicy (wychowawcy oraz specjaliści) spełniali określone w ustawie wymogi, a w aktach osobowych ww. wychowawcy nie doszukano się informacji o interwencji kadry kierowniczej wobec jego niewłaściwego zachowania. *(Dowód, akta kontroli str. 30-31)*

Zgodnie z oświadczeniem Dyrektora Domu Dziecka w okresie od maja 2015 r. do dnia kontroli pracownicy uczestniczyli w 5 szkoleniach podnoszących ich kwalifikacje zawodowe:

- warsztaty zewnętrzne „Czuję, rozumiem, potrafię" (4.05. – 22.06.2015 r.);
- warsztaty zewnętrzne „Rozumiem i wyrażam siebie" (2.03. – 30.03.2016 r.);

- szkolenie wewnętrzne „Zaburzenia depresyjne u dzieci i młodzieży" (10.04.2017 r.);
- szkolenie wewnętrzne „Jak sobie radzić z zrachowaniami agresywnymi u podopiecznych" (11.04.2017 r.);
- szkolenie zewnętrzne „Cyberprzemoc, bezpieczne korzystanie z komputera" (8-9.05.2017 r.).

Jednakże podczas rozmów indywidualnych wychowawcy przyznali, że z uwagi na charakter pracy cyt.: „szkolenia nie są wystarczające i nie zapewniają rozładowania stresu, napięcia emocjonalnego, wzmocnienia kompetencji oraz przeciwdziałania zjawisku wypalenia zawodowego czy superwizji". Ponadto dwóch wychowawców zauważyło, że cyt.: „wśród nas są osoby pracujące z dziećmi (nie chcieli podać żadnych nazwisk), które wymagają szkolenia z dostosowania metod wychowawczych do dzisiejszych czasów". *(Dowód, akta kontroli str. 38, 72-75)*

Z przedstawionych przez Dyrektora grafików pracy (od czerwca do sierpnia 2017 r.) wynika, że dyżury pełnione są przez wychowawców przez całą dobę. W ciągu dnia w każdej grupie był 1 wychowawca, w ciągu nocy 2 wychowawców sprawowało opiekę w całej Placówce. W miesiącach lipcu i sierpniu 2017 r. z powodu okresu wakacyjnego w Domu Dziecka funkcjonowała 1 grupa, w której były przede wszystkim podopieczni poniżej 10 roku życia (w tym 6 dzieci w wieku od 1 do 4 roku życia) wymagających pełnej opieki. Na dyżurze w godzinach porannych (6:00-14:00), oprócz wychowawcy obecny był stażysta, natomiast w godzinach popołudniowych (14:00-21:00) dyżurowało 2 wychowawców.

W trakcie rozmów indywidualnych z wychowawcami ustalono, że taka ilość małych dzieci wymagała większego nakładu pracy z ich strony, sprzyjała konfliktom między najmłodszymi dziećmi i w ocenie wychowawców była niewystarczająca, pomimo, że do pomocy przydzielony był stażysta z urzędu pracy. *(Dowód, akta kontroli str. 39, 42-59, 72-74)*

Podczas kontroli zweryfikowano informacje dotyczące nieprzestrzegania praw dziecka, ze szczególnym uwzględnieniem poszanowania prawa do ochrony przed poniżającym traktowaniem i karaniem, w tym naruszania nietykalności cielesnej. W tym celu przeprowadzony był wywiad sterowany, ze wszystkimi obecnymi w dniach kontroli wychowankami (16 podopiecznych). W rozmowie z inspektorami brały udział dzieci w wieku od 4 do 17 lat. Wychowankowie skarżyli się przede wszystkim na atmosferę, jaką tworzą niektórzy wychowawcy i na sposób traktowania przez nich podopiecznych.

*„Ze względu na dużą zawartość wrażliwych danych osobowych – dokonano wyłączenia części wystąpienia pokontrolnego. Wyłączenia dokonał zespół kontrolny na podstawie art. 5 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2015 r. poz. 1240)."

Pracownik zaprzeczał by którekolwiek z dzieci zgłaszało podobne nieprawidłowości, choć pojawiła się jedna sytuacja, podczas której wychowanka z Placówki mieszczącej się w drugim budynku (podlegającej tej samej dyrekcji) zgłaszała incydent szarpania jej przez wychowawców. W toku dalszego postępowania wyjaśniającego w tej sprawie, informacja ta nie znalazła potwierdzenia u innych dzieci.

(Dowód, akta kontroli str. 60-75)

Zarządzeniem Dyrektora z dnia 1 września 2015 r. zostały wprowadzone Procedury obowiązujące w Domu Dziecka im. J. Wyżykowskiego, w tym m.in.: „Procedura postępowania w sytuacji, gdy łamane są prawa dziecka w zakresie stosowania przemocy fizycznej i psychicznej przez rodziców, rówieśników lub osoby trzecie". Zgodnie z oświadczeniem Dyrektora nie było potrzeby zastosowania ww. Procedury, gdyż żadne dziecko w Placówce nie zgłosiło Dyrektorowi złamania praw dziecka przez osoby dorosłe.

(Dowód, akta kontroli str. 40-41)

Podsumowując należy stwierdzić, że w zakresie kontrolowanych zagadnień zarzuty przywołane w skardze, a dotyczące: braku poszanowania prawa do ochrony przed poniżającym traktowaniem i karaniem, w tym naruszania nietykalności cielesnej znalazły potwierdzenie podczas rozmów indywidualnych z wychowankami. Zarzuty dotyczyły części wychowawców. *„Ze względu na dużą zawartość wrażliwych danych osobowych – dokonano wyłączenia części wystąpienia pokontrolnego. Wyłączenia dokonał zespół kontrolny na podstawie art. 5 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2015 r. poz. 1240)."

W trakcie czynności kontrolnych stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Nieprzestrzeganie Praw Dziecka.
2. Niewystarczający nadzór Dyrektora Placówki nad pracownikami.
3. Zapisy Regulaminu Organizacyjnego dotyczące karania poprzez wstrzymanie kieszonkowego lub zakazu wyjazdu do domu.
4. Długotrwały pobyt dzieci poniżej 10 roku życia w instytucjonalnej pieczy zastępczej.
5. Niewystarczające wsparcie dla osób pracujących z dziećmi, które ma na celu zachowanie i wzmacnianie kompetencji oraz przeciwdziałanie zjawisku wypalenia zawodowego.

Wobec dokonanych ustaleń wydaje się zalecenia pokontrolne:

1. Przestrzegać Praw Dziecka, a w szczególności prawa dziecka do ochrony przed przemocą i poniżającym traktowaniem poprzez stosowanie metod wychowawczych skupiających się na wykorzystaniu mocnych stron dziecka, zdefiniowaniu właściwych potrzeb oraz zapewnieniu poczucia bezpieczeństwa i komfortu emocjonalnego wychowanka.

Podstawa prawna: art. 19 ust. 1 konwencji o prawach dziecka (D. U. z 1991 r., nr 120, poz. 526, ze zm.) oraz art. 4 pkt 9 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2017 r., poz. 697, ze zm.)

Termin realizacji: niezwłocznie

2. Wzmocnić nadzór Dyrektora Placówki nad pracą wychowawców i specjalistów.

Podstawa prawna: § 13 ust. 1 oraz ust. 2 pkt 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 grudnia 2011 r. w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej (Dz. U. z 2011 r., poz. 292).

Termin realizacji: niezwłocznie.

3. Zmienić zapisy Regulaminu Organizacyjnego dotyczące przyjętych w Placówce kar.

Podstawa prawna: art. 4 pkt 3 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2017 r., poz. 697, ze zm.), § 18 ust. 1 pkt 8 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 grudnia 2011 r. w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej (Dz. U. z 2011 r., poz. 292).

Termin realizacji: do 31 października 2017 r.

4. Uregulować kwestię pobytu w Placówce dzieci poniżej 10 roku życia.

Podstawa prawna: art. 95 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2017 r., poz. 697, ze zm.).

Termin realizacji: niezwłocznie.

5. Zagwarantować wsparcie i poradnictwo dla osób pracujących z dziećmi, które ma na celu zachowanie i wzmacnianie kompetencji oraz przeciwdziałanie zjawisku wypalenia zawodowego.

Podstawa prawna: art. 98 ust. 4 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2017 r., poz. 697, ze zm.).

Termin realizacji: na bieżąco.

Pouczenie

Zgodnie z art. 197 d ust. 2 i ust. 3. ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2017 r., poz. 697, ze zm.), kierownik jednostki podlegającej kontroli może w terminie 7 dni od dnia otrzymania wystąpienia pokontrolnego, zgłosić do nich pisemne umotywowane zastrzeżenia. Wojewoda w terminie 14 dni od dnia otrzymania zastrzeżeń, przedstawia stanowisko w sprawie ich uwzględnienia.

Jednocześnie proszę w terminie do 1 grudnia 2017 r. o powiadomienie Wojewody Dolnośląskiego o sposobie realizacji zaleceń, uwag i wniosków przedstawionych w powyższym wystąpieniu pokontrolnym.

Z up. WOJEWODY DOLNOŚLĄSKIEGO

Dominika Zawilla

.....

(kierownik jednostki kontrolującej)

ZASTĘPCA DYREKTORA WYDZIAŁU Zdrowia i Polityki Społecznej

.....

(członek zespołu inspektorów)

.....

(członek zespołu inspektorów)

pracownik na zaplanowanym urlopie wypoczynkowym

.....

(członek zespołu inspektorów)